

Abonamentul:

pe 1 an 5 cor.
pe 1/2 an 2-50
pe 1/4 an 1-25

ROMANIA:

pe 1 an 7 lei
pe 1/2 an 3-50

ȚARA NOASTRĂ

REVISTĂ SĂPTĂMANALĂ.

Redacția
și
administrația

SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Legende.

În viața socială, ca și în literatură, legendele se caracterizează prin fondul lor fantastic. Ele sunt destinate și plac îndeosebi acelei părți a mulțimei, care nu are puterea de pătrundere în realitatea fenomenelor, ci le primește de-a gata, cu tot mirajul lor, cu toată lipsa lor de logică și de adevăr. Și ori-cât de uriașe ar fi progresele culturii, a-vei ce se conduc de legende în toată viața lor, acei ce simt trebuința înșelătoareii călăuze, tot mai formează majoritatea omenirii.

Dar nu este intenția noastră de-a arăta rolul general al legendei. Ne privește o chestiune mult mai apropiată: rolul ei în politică.

Ca și în religie, în politică se nasc eroi și martiri, sau figuri apostolice, în jurul cărora se desvoltă legendele cele mai frumoase. Odată aceste legende le făuriă însuș poporul, cu admirabila lui putere de imaginație. El singur și-a alcătuit lungul șir de balade, prin cari și astăzi mai cântă faptele extraordinare ale acelor eroi. Acum însă, fantazia poporului este înlocuită prin mâna dibace a ziaristului: apoteozele și știrile legendare despre apostolii moderni nu se mai nasc la vetrele dela țară, ci în redacțiile ziarelor, cari poartă de grijă ca sămânța eroilor să nu se prăpădească.

Mulțumită ziarelor și metodei lor obicinuite de a prezenta publicității fapte și vorbe de-ale diferiților bărbați, am

avut totdeauna și ne mândrim a avea și astăzi un număr considerabil de „frunțași“, în jurul cărora circulă adevărate legende. Unora li-se dau cele mai strălucite epitețe, despre alții se șoptesc minuni, iar pe câțiva îi întâlnești chiar în poezie, încunjuțați de aureola martirajului. Politicieni, a căror singură calitate e limbuția, trec de cugetători geniali, iar bogătași, cari în splendida lor izolare duc o viață liniștită de-asupra auzului îngărădit de părinții lor, au faima spiritelor alese.

În principiu nu este un rău ca mulțimea să aibă idolii săi, oamenii săi aleși, pe cari să-i urmeze cu încredere. Așa este firesc ei: de a asculta, de a-și supune voința și gândurile conducătorilor ei. Căci istoria popoarelor se datorește în primul rând acelor puternice individualități, cari s'au ridicat totdeauna de-asupra comunului și au știut să taie brazde adânci pe ogorul vieții.

Nu urmează însă de aici că această încredere să fie fără margini și fără control, mai ales astăzi, când spiritul vremii ne-a mai scos din cercul miraculosului și când, la îndemână cu cultura dobândită, dăm tuturor manifestărilor o mai omenească explicație. Nu este admisibil să ne creiăm acum eroi și zeități, cărora să le aprindem tămâie și să le dăm tot sufletul nostru, căci avem destule experiențe, pentru a fi mai sceptici și mai alegători în privința „frunțașilor“.

Vedeți, vremurile sunt ademenitoare. E o îmbrânceană continuă între popoare.

Lupta cu fețele ei multiple, cu sgomotul ei neîncetat, atrage mereu. Vin luptători de tot soiul și s'amestecă în acest toiu, vin oameni îndrăzneți și pricepuți, dar se îmbulzesc și aventurieri cu grămada. Distincțiunea e grea, căci a deosebi meritul de aparențe, a deosebi pe cei buni de panglicarii strigători, a fost totdeauna cu anevoință. Mulțimea se înșeală adeseori și are multă amărăciune de îndurat pe urma amăgirilor sale.

Suntem în pragul unei nouă epoci în politica țării. În curând, poate, poporul va fi chemat să-și rostească iarăși cuvântul și să-și pună toată soarta în mâinile aleșilor săi. În fața acestui act e bine ca să ne pregătim de timpuriu și să ne lămurim asupra însușirilor pe cari frunțașii trebuie să le întrunească. E bine mai ales să căutăm a împrăști toate acele legende, cu cari unii oameni abili știu să se înconjoare. Punctul nostru de vedere trebuie să fie acela al realității și al controlului.

S'a zis undeva, că acest principiu ar fi primejdios, căci — „bate-voi păstorii și se va risipi turma“. Ei bine, nu. Mai întâi că mulțimea de astăzi nu mai poate fi luată drept o turmă inconștientă, cu simple îndatoriri de ascultare către „păstorii“ săi sfătoși. Dar din potrivă, are dreptul de a impune ea o linie de conduită frunțașilor și a-i certă sau „bate“, de câteori ei se vor abate din această linie.

Dar vom mai reveni.

FOILETON.

VIEȚA LITERARĂ.

Stăruit de primăvară. — Revistele. — O rectificare. — Volumul și revista lui Minulescu. — Ov. Densușianu-Dvani. — Megalomania literară.

Cu vorba aceea despre „primăvara literară“ s'a cam isprăvit. De altfel, toate primăverile trebuie să se isprăvească, odată ce florile de cireș se scutură și fructul începe a se ivi. Adevărat, că multe talente, cari înmuguriseră anii trecuți, au rămas neînflorite, — parcă nu le-ar fi plouat îndeajuns — dar ele se cred în plină vigoare. Astăzi nu mai avem scriitori cari „promit“, căci cu toții se socot ajunși la apogeu. Nu mai avem începători modești și silitori de a da activității lor o mai largă dezvoltare, căci un an, doi, de viață publică dă fiecăruia o încredere de maestru. Nemăsurata laudă a criticii protectoare și concurența dintre reviste au șters ori-ce deosebire de pretenție dintre talent și talent, a înlăturat ori-ce ierarhie, — și d-l Stamatescu-Gest, sau cum îl chiamă pe cutare autor de baliverne rimate, cere sgomotos un loc alături de Vlahuță, iar d-l Schmerz, fraged ca un pui abia ieșit din găuace, se afișază în comitete de redacție.... Asta nu mai e primăvară literară, — căci primăvara oamenii sunt entuziaști, exuberanți, iu-

besc, visează și trăiesc fără asemenea orgolii — ci e toamnă timpurie, când iluziile mor și se ivesc ambițiile senile, iar sufletul se răsfată în vanități fără margini.

Dispoziția asta tomnatică, sub forma unei oboseli, se vede și din unele reviste. Nicăiri nu mai întâlnești nota senină, dar în schimb fețe încruntate și grave destule. Fiecare se crede un stâlp de marmură, pe care se razimă templul literaturii române și fiecare critic, un fel de preot în acest templu, cu tipicul său special și cu sfinții săi anumiți. În general o liniște și o plictiseală pare a se fi instăpânit pe reviste și ori-ce subiect în legătură cu viața literară este evitat. „Sămănătorul“ a cărui proprietate a fost cedată cu totul d-lui Aurel C. Popovici, e cu totul somnifer, nu mai face literatură militantă și a ajuns din acest punct de vedere așa de neînsemnat, încât își poate permite luxul de a releva cu simpatie reapariția lui... Radu Rosetti, poetul. D-l Dragomirescu face excursiuni pe tărîmul artelor plastice. Iar d-l Mehedintzi, dela „Convorbiri literare“, înlocuește polemica prin ilustrațiuni artistice foarte reușite, dând revistei sale înfățișarea unei curate și împodobite chilii de mănăstire, în interiorul căreia îți place să te odihnești, găsind mult prilej de smerenie și de învățătură.

Fiind vorba de reviste, e foarte natural ca gândul să mă ducă la „Viața Literară“, încetată de curând, dintr'un capriciu. Când a încetat, con-

frații mei posaci și gravi i-au făcut multă nedreptate: unii au calomniat-o, alții au voit să-i micșoreze și puținul rol ce l-a avut în cei doi ani și trei luni de existență. Sunt dator cu o restabilire, mai ales față de o notiță din „Luceafărul“, în care se spunea, că afară de cele scrise de Coșbuc, Gorun și Chendi (mersi!) și afară de caricaturile lui Iser, revista aceasta nu ar fi avut alte merite. Să fie cu iertare! Coloanele sunt de față și cercetătorul obiectiv va vedea, că în revista, care a plăcut publicului pentru forma francă de a spune diverse adevăruri și n'a plăcut multor confrăți din aceeaș cauză, s'a perindat un număr frumos de forțe tinere. Proza lui Al. Cazaban, apărută zilele aceste într'un volum intitulat „Chipuri și suflete“, pe cum și inteligența scăpărătoare din nepretențioasele polemici ale acestui autor, nu pot fi niciodată desconsiderate. A trece apoi cu vederea pe Ion Barseanu, — al cărui volum „Dor pustiu“ a ieșit tot acum, — este deasemenea o greșală. Iar dintre prozatorii fără volum, dar cu multe și remarcabile contribuții la această revistă, amintesc pe d-șoara Maria Pamfil și pe d-l D. M. Teodorescu, cari amândoi pot fi colaboratori de frunte la ori-care din celelalte reviste mai voluminoase. Iar poezii I. Minulescu, C. Mironescu, M. Codreanu, Alice Călugăru și Victor Eftimiu tot în „Viața“ și-au făcut drum. N'a fost rodul destul de bogat într'un interval relativ scurt?

Votul plural.

Doi scriitori germani din Frankfurt au tipărit de curând o voluminoasă lucrare asupra sistemelor electorale și, venind vorba de votul plural, arată cum a fost introdus în Belgia și cari sunt rezultatele lui. Fiind de un interes special și pentru noi, resumăm acest capitol, atrăgând astfel atenția cercurilor noastre politice asupra acelei cărți.¹⁾

În Belgia, ca și în Franța de altfel, domină principiul, că numai proprietarii, numai oamenii cu avere sunt în drept a hotărî destinele statului. La 1848 însă censul de până atunci s'a redus și s'a stabilit, că toți câți plătesc o contribuție către stat de cel puțin 20 florini (42 franci) și au împlinit vârsta de 21 ani pot fi investiți cu dreptul electoral. Dar împotriva acestei legi s'au ridicat mai târziu progresiștii. Partidul muncitorilor a cerut prin anul 1850 votul universal, invocând argumentul, că nu este admisibil ca o constituție, întemeiată de altfel pe suveranitatea poporului, să fie reprezentată prin un atât de mic număr de cetățeni. Muncitorii au organizat greve și proteste și sfârșitul acestei mișcări revoluționare a fost acceptarea sistemului propus de profesorul Nyssen, — sistemul votului plural, în urma căruia se acordă dreptul electoral tuturor cetățenilor, cu deosebirea, că persoanelor din anumite clase li-se dau mai multe voturi.

Noua lege belgiană dela 1893 și 1894 conține deci următoarele dispoziții: Fiecare cetățean, care a împlinit vârsta de 25 de ani și este stabilit de un an într-o comună oare-care, are dreptul la un vot. Afară de aceasta, se acordă unor clase anumite de alegători un vot suplimentar, sau două voturi suplimentare, dar niciodată mai multe. Un vot suplimentar se dă aceluia, cari contribuie cu cel puțin 5 franci dare personală și este cap de familie, sau aceluia cari au o proprietate de cel puțin 1000

¹⁾ *Das Wahlrecht*, von Theodor Curti und Alexander Giesen. Frankfurt a. M. (Lit. Anstalt Rütten u. Loening).

de franci. Două voturi suplimentare primesc acei cetățeni, cari au terminat o școală superioară, un liceu complet, sau ocupă o funcție publică sau privată mai de seamă.

Firește că acest sistem al pluralității voturilor, deși însemnă un pas înainte față de trecut, căci în locul celor 133,000 de alegători belgiani, se iviră 1.370,000, nu eră totuș o cucerire politică extra-ordinară, deoarece principiul egalității cetățenilor eră adânc jignit. S'a dovedit în curând că majoritatea cetățenilor dă totuș o minoritate de alegători. La anul 1900 s'a văzut, că 915,673 de alegători, înzestrați cu dreptul unui singur vot, n'au putut da decât un număr de tot atâtea voturi, pe când cei 557,270 de alegători cu câte două și trei voturi, au avut cu totul 1,353.741 voturi. Inegalitatea eră evidentă și opoziția a început să organizeze alte mișcări populare și să ceară din nou o schimbare a legii electorale, în înțelesul votului universal și egal. Renumitul profesor Iellinek, critică astfel sistemul votului plural:

„E prea evident că dorința tuturor partizanilor votului plural este să vadă cum clasa superioară triumfă asupra păturii de jos prin o majoritate de voturi. Este un drept electoral *de clasă*, deci și tot ce se acordă pe calea aceasta păturii de jos este pur și simplu o ficțiune, căci dacă alegătorii ar fi în mod egal împărțiți, ar fi o imposibilitate matematică aproape, ca cei cu un singur vot să reușească vre-odată cu candidații lor, deoarece un partid are $\frac{2}{3}$ și celalalt numai $\frac{1}{3}$ de voturi. Astfel votul plural este un sistem electoral necinstit, cu care un guvern, fie el aristocrat, democrat, agrar sau industrial, poate face ce voiește“.

Autorii numitei cărți, cari fac această analiză critică a dreptului plural mai ales în vederea faptului că e pe cale a se introduce și în Prusia, ajung la rezultatul, la care ajunsese odinioară și Bismarck, — anume că numai votul universal poate să pună capăt frământărilor sociale din toate statele.

Rătăcirii.

E o normă elementară, că publicistica unui popor trebuie să se atașeze la spiritul public dominant și să-și croiască linia de conduită din îndrumările cari au o strânsă înrudire cu conștiința obștească. E doar firesc că împotrivindu-se cineva acestui principiu elementar, ajungând în colisiune cu sentimentul general al lumii căreia se adresează își taie creanga de sub picioare și e măturat de oprobriul public. De aceste învățăminte par a nu ținea seamă uneori publiciștii noștri, când aruncă la suprafață cu o ușurință uimitoare, judecăți și opinii cu totul izolate de credințele mediului cari îi susține. Astfel de poticniri însă nu se pot ierta când prin înlanțuirea lor ajung să formeze un sistem, un lanț bine încheiat din anume tendințe. Cam acesta pare a fi cazul organului nostru bisericesc. „*Telegraful român*“ care în timpul din urmă prezintă tot mai multe atitudini de dubietate jignitoare în chestiunile noastre obștești. N'avem decât să fixăm în treacăt câteva momente dureroase când s'a sfidat cu toată răceala orice îndrumare a sentimentului public. Dintre toate ziarele noastre românești numai „*Telegraful*“ și-a deschis coloanele pentru apărarea aceluia păcătos Burde, numai „*Telegraful*“ a asediat lumea luni de zile cu flecurile ridicolului fregolism politic al ipochimenului Argus și tot aici au văzut lumina combinațiile îndelungate ale admirabilului „*Doppelgänger*“ Dl Babeș, care prin spiritul de „împăciuire“ căută să introducă în viața noastră politică preocupările mărunte ale negustorilor mici cari sunt cunoscute și au fost atinse și în această revistă. Una din aceste poticniri ar fi fost destul în împrejurări normale, ca un organ de publicitate să-și știrbească adânc dreptul de existență. Dar în zilele noastre fără noroc, dibuirile sunt la ordinea zilei și se explică până la un punct prin însăși situația actuală. Cu toate aceste există limite impuse de anume învățăminte și indemnuri tradiționale de cari e obiceiul să se ție seamă. Astfel

Dar să vorbim de unul din acești din urmă, de d-l Minulescu, cel mai impetuos dintre dâșii și cel mai doritor de a fi cunoscut. Tânăr încă, cu abia doi ani de publicitate mai întinsă, d-sa a și gustat din toate deliciale de autor: și-a văzut portretul de mai multeori la gazetă, și-a tipărit volumul de versuri și a fost și director de revistă, unde s'a proclamat un fel de șef de școală. Firește că s'a cam grăbit cu toate astea și încă în paguba d-sale, căci mulți dintre ceice îl primiseră cu toată dragostea, au început să piardă încrederea în seriozitatea lui de scriitor. Maniile de formă, aerele de grozăvie și pretențiile reformatorice, au totdeauna rezultatul contrar celui voit și pun pe orice autor, mai ales când e la începutul carierei sale, într-o lumină mai mult umoristică.

Și e păcat! Deschideți volumul și vă convingeți. Pe deoparte veți vedea forma aceea, scrisă mai întâi corect, apoi descompusă meșteșugit, după preceptul lui Miron Costin: „Unde iaște de târăganat mai târăgânește-o, unde iaște de scurtat mai scurtează-o“. Veți întâlni obsesiunile afectate, revenirea la aceleași formule și simboluri, căutate și fără înțeles. Veți descoperi vorbăria aceea deșartă cu nume de orașe, de țări, de zeități și de alte drăcii cu totul străine sufletului de poet. Dar, pe de altă parte, veți înțelege ușor, că *poetul* în Minulescu există, că în acele pagini de duișie sumbră este o reală

putere de evocare și un rafinat simț pictural. „*Romanele*“ lui din orice lume ar veni și sub orice influență ar fi scrise, își au culoarea lor interesantă și aduc o notă nouă în uniformitatea poeziei noastre zilnice. Câteva, ca de pildă „*În templul liniștei*“ vor satisface pe cei mai esigenți esteți ai noștri:

În sfșnicele vechi de aramă
Deseresc trei lumânări de ceară, —
Descresc ca nopțile spre vară.
Și-n sfșnicele vechi de aramă
Trei flăcări par'că se destramă
În fire lungi de foc ce cresc
Din lumânări până'n tavan
Și scriu versuri din Coran
Dealungul templului turcesc.

Trei credincioși desculți se 'nelină
Proptindu-și frunțile 'n covor —
Și pară's trei bolnavi ce mor...
Trei credincioși desculți se 'nehină
Și-n simfonia de lumină
Ce-și plimbă petele pe geamuri —
Când verzi, când purpure, când blonde —
Par trei corăbii vagabonde —
Ce-adorm în legănări de valuri...

Și 'n templul liniștei ce pare
Un sarcofag păgân, enorm,
Toți *muezinii* par'că dorm...
Și în templul liniștei în care
Greoiul fum de lumânare
Miroase a cranii desgropate —
Din sfșnicele vechi de-aramă
Trei flăcări pâlpiind te cheamă
S'adormi sub ele 'ntins pe spate...

Dar, cum spusei, d-l Minulescu iubește extravagantele și nu ține să-și păstreze intactă reputația, mărginindu-se la ceea ce poate. Își zice volumului „*Romanele pentru mai târziu*“, par' că lumea de astăzi n'ar fi în deajuns pregătită ca să-l înțeleagă și în acest fel, d-sa ajunge în halul misteriosului decadent „*Norda*“, care într-o obscură revistă, zicea mai anii trecuți: „n'am scris pentru lumea din ziua de astăzi; cel puțin deacum peste zece generații dacă voi fi priceput; iar dacă nu, tot una mi-ar fi“... Tot așa a făcut și d-l Minulescu cu o revistă, apărută în Aprilie, anul acesta, („*Revista celorlalți*“, moartă după trei numere), în care eră pe aci să cadă în și mai mari ciudațenii și rătăcirii...

La al treilea și ultimul număr al „*Revistei celorlalți*“ a colaborat — inchipuiți-vă — și d-l Ovid Densușianu, cu o bucată intitulată „*Dhvani*“, bucată în proză din care nu se înțelege altceva decât explicarea că „*Dhvani* e numele ce se dă în India poeziei *malte*“. Autorul articolului, mic el însuș, dar foarte înalt în pretenții, e numit de atunci în unele cercuri literare „*Densușianu* — *Dhvani*“. E poate o simplă coincidență, că în aceleași cercuri, unde se pomenește cu ironie de d-l „*Densușianu-Dhvani*“, se vorbește și de megalomania literară a unora și se relevă ca un simptom îngrijitor, că nimeni nu mai voiește să fie astăzi la locul său, ci toți în frunte.

II. *Chendi*.

de limite în viața noastră politică sunt marcate de trecutul nostru istoric. Se pare însă că mult încercatul organ al mitropoliei noastre ar vrea să depășească aceste limite. Ce ar putea căuta de altfel în paginile acestei gazete, tiradele de ironie deplasată la adresa celui mai curat și luminos sentiment istoric care se desface din trecutul nostru de veacuri: *dinasticismul poporului românesc*.

Ce caută într-un organ bisericesc de al nostru, asemenea rodomontade pe cari eram obișnuți a le alege din arsenalul vulgar al Kossuthismului provincial și ce caută aceste strașnice descoperiri de după culisele mecanismului vieții de stat, ca de pilda următoare: „*nu Majestatea Sa Împăratul și Regele conduce așa numita «politică înaltă» ci o organizație ce cade în afară de constituție: consiliul familial și cel de coroană, compus din membrii casei domnitoare și din consilierii cei mai intimi ai Coroanei, iar șeful de regulă nu e domnitorul, ci cel mai bătrân membru al casei domnitoare.... În acest consiliu familial, numit «camarilla», se stabilesc după îndrumările tradiționalei. «Politik meines Hauses» planurile politice și se stabilește marșruta guvernului»... etc.*

O serie întreagă de pasaje înfățișază în cele mai triste coleri un curent de politică tradițională a neamului nostru, pledând pentru lozincele cunoscutei doctrine îngrate a „aproprierii“. Îndrumările curentului național în viața noastră politică nu par a l încălzi pe autorul acestui articol, căci iată la ce rezultat ajunge: „*Nu aceia e decizător, că în noul parlament câți deputați vor fi cari se numesc naționaliști, ori sunt membri ai partidului naționalist, ci de importanța mare e aceia că oare câți deputați vor fi în noua casă fie de orice naționalitate și partid, cari sunt convinși despre necesitatea bunei înțelegeri între popoarele acestei țări etc.*“...

Înțelegem cum devine chestia. Tot povestea veche vânturată de dl Babeș și sprijinită de Argus. . Iarși „împăciuirea“... Cu un cuvânt să întoarcem săgețile împotriva „Vienei“, să „înjurăm“ (vorba e a autorului dela *Telegraf*) „cama-

rilla“ și să întindem ramura de maslin lui Batyanyi Tivadar. .; Să nu ne sbatem la viitoarele alegeri pentru candidați români, căci la urma urmei sunt buni și cei „de orice naționalitate și partid“... Fie sigur autorul acestor înțelepciuni că și aceste articole vor fi împărțite de soartea altor produse similare ale bunului „Telegraf“... Poporul nostru nu se va abate dela limitele lui de politică tradițională cari au o sancțiune istorică, pentru a se deda la aventuri cu conștiința maghiari mai mult sau mai puțin bărboși..

O observare însă pentru cercurile noastre bisericești cari susțin numitul organ. De atâtea ori auzim în diferite rânduri accentuându-se „spiritul marelui Șaguna“... Îmbătrânitul *Telegraf* a cam pierdut din memorie, dacă crede că „spiritul marelui Șaguna“ ar putea urma astfel de cărări... Acest spirit distins a înțeles trebuința organică a sentimentului nostru dinastic și a lămurit deplin cari sunt drumurile vieții noastre politice. Se ivește tot mai mult necesitatea de a apăra umbra acestui mare bărbat de tătăncile dubioase ale Epigonilor.

Un roman politic.

Cartea, de care voim să vorbim și noi, este oprită în Ungaria. A apărut la Viena, în Noemvrie, anul trecut și s'a răspândit de-atunci în trei ediții, aducând autorului multe cuvinte de laudă și multă recunoștință. Autorul însuș este un concetățean de-ai noștri, șvab din Bănatul german, dl *Adam Müller-Guttenbrun*, bine cunoscut în cercurile vieneze, unde și petrece viața ca scriitor, autor dramatic și director al unui cunoscut teatru de-acolo. Conținutul cărții este o icoană culturală a Ungariei de astăzi și titlul este *Götzendämmerung* — crepusculul idolilor — fiind un fel de prevestire, că apusul puternicilor de astăzi se apropie și că zorile unei vieți mai bune în Ungaria s'ar putea ivi, dacă anumite condițiuni vor fi împlinite.

Să-l urmărim cu luare aminte.

După douăzeci de ani de pribegie prin străinătate, autorul se întoarce în colțul Ungariei, în care zace și satul său părintesc. Pe aci să nu-și mai recunoască leagănul copilăriei! Bieții coloniști germani sunt înjumătățiți, căci de frica birurilor și a sărăciei pleacă în America. Generația tânără e silită să învețe ungurește: în școală, acasă și până și în biserică se strecoară limba maghiară, „cu toate că D-zeu așa voiește ea ori ce om să se roage numai în limba mamei sale“. Preotul, notarul și directorul de banca, niște renegați, sunt monstri cari amenință pe buni șvabi cu desnaționalizarea lentă dar sigură. Și cazul, pe cum vedeți, nu este izolat: ceea ce se descrie aici, este povestea tuturor satelor cu locuitori nemaghiari!

Conștiința politică? O, aceasta este aproape nulă în satule germane șvabești. Abia la bătrâni dacă mai găsești sentimente mai bune. Tinerii cari pierd moravurile, pierd îmbrăcămintea și credințele naționale nu mai au nici un vis de viitor politic, și votează pe deputații impuși de guvern fără nici o muștrare de conștiință. Și multă se ură autorul, văzând această stare de lăncozeală și de imbecilitate politică a Germanilor din Ungaria și se întreabă, cum de se poate așa ceva astăzi, când apăsarea pe toată linia îndeamnă la reacțiune.

„La fiecare pas găsești pe micii tirani ai țării rale la muncă. La fiecare pas ei se închină idolului ideii lor de stat și se îngrijesc ca minoritatea maghiară să fie stăpană deplină. La orice oficiu te-ai duce, la poștă, la tren, la cadastru, pretulindeni te întâmpină rânjind, acest rec și nesimțitor monștru al maghiarizării. Odi-noură, pe vremea lui Deák, cadastrul era în cele trei limbi, maghiară, germană și română, dar astăzi nu i-se dau țăranelui decât certificate ungurești și nimeni nu mai știe astfel cat a dat și ce are de luat“.

Așa se tânguește autorul în contra administrației de astăzi, care nu mai respectă legea de naționalități, unde se spune că fiecare cetățean să fie servit în limba lui.

Tăcere.

De Leonid Andrejew.

I.

În noaptea de Mai poleită de lună și desmierdată de cântecul priveghitorilor, preoteasa Olga intră în odaia de lucru a preotului Ignat, soțul ei. Pe fața ei se vede o amară suferință și mica lampă îi tremură în mână. Ea se apropie de bărbatul ei, îl atinse pe umăr și îi zise:

— Părinte, hai la Vera!

Fără să-și ridice capul, popa Ignat o privi pe de-asupra ochelariilor, de jos în sus, o privi lung și neclintit, pânăce ea lăsă tristă mâna liberă în jos, puse lampa pe masă și căzută pe sofa măruntă.

— Ce oameni fără milă sunteți voi amândoi: tu și ea! — zice preoteasa, apăsând cu des-nădejde pe cele patru silabe: „fă-ră mi-lă“ și pe fața ei rotundă și împlinită se văzută o strâmbătură de adâncă amărăciune și haină suferință ca și cum ar fi vrut să arete și să întărească prin acea expresie a feței cât de fără de milă erau amândoi: soțul și fata ei.

Popa Ignat zimblă a dispreț și se ridică. Închise cartea, își luă ochelarii pe cari îi puse în toc și rămase pe gânduri. Lunga lui barbă neagră în care străluciau fire de argint, cădea ca un val frumos pe piept și se ridică încet, odată cu el în mișcările răsufării.

— Să mergem! — zise el.

Doamna Olga preoteasa se sculă repede de pe sofa și se rugă sfioasă, blajină: „dar să n'o dojenești părinte! Știi cum e ea...“

Odaia Verei era sus, în cel dintăiu etaj și îngusta scară de lemn se îndolă și gamea sub pașii grei ai preotului. Înalt și impunător, el își plecă încet capul spre a nu se izbi de grinzile de deasupra și strâmbă din obraz cu o umbră de desgust când îl atinse capotul de noapte al femeii sale. El știa că nici din această convorbire nu va ieși nimic.

— Ce vrei? îi întrebă fata, ridicând un braț gol spre ochi. Cealaltă mână stă pe alba cuvertură de vară și nu se deosebea de ea, atât era de albă, de rece și de străverzie.

— Verol!... Draga mea!... — începă mama ei, suspină și tăc.

— Verol! — zise și preotul, indulcindu-și vocea uscată și aspră. Verol, spune-ne odată ce ai.

Vera tăc.

— Verol, oare nu suntem noi vrednici de încrederea ta: mama ta și eu? Nu te iubim noi? Și cine-ți poate fi mai deaproape decât noi? Împărtășește-ne nouă durerea ta și are să-ți fie mai ușor. Crede-mă pe mine căci îți vorbesc din experiență... Și nouă iar așa... Uită-te cum suferă bătrâna ta mamă.

— Verico!

— Și mie crezi tu — vocea aspră și uscată tremură ea și cum s'ar fi rupt ceva în ea — că mi-e ușor? Par'că nu văd că o mare durere îți roade inima? Dar care durere? Eu, tatăl tău n'o știu. Se poate asta?

Vera tăcea. Preotul Ignat își trecu mâna pe barbă cu o deosebită băgare de seamă, ca și cum s'ar fi temut să nu-și înfigă de astădată sălbatic degetele în ea și urmă:

— Te-ai dus la Petersburg împotriva vrerei mele. Te-am certat eu pe tine, nesupusa? Te-am lăsat în lipsă de bani? Ai putea tu să susții că nu m'am purtat bine cu tine? Aud?... De ce taci?... Asta-ți vine dela Petersburgul tău.

Preotul Ignat tăc și în mintea lui se ridică deodată ceva uriaș, de granit, în care mișunau primejdii necunoscute și fel de fel de oameni străini nepăsători. Acolo a fost Vera lui, singură, fără nici un sprijin și acolo au pierdut-o. O ură fierbinte împotriva marelui oraș neînțeleș și îngrozitor se revărsa în sufletul lui în acelaș timp cu o mănă clocotitoare împotriva ficei sale care stă acolo în pat și tăcea, tăcea îndărătnică.

— Petersburgul n'are nimic a face — zise Vera posomorându-se și închizând ochii. N'am nimic. Duceți-vă mai bine la culcare că e târziu de tot.

— Verico! — suspină preoteasa — deschide-ți inima nouă, fetițo!

Dar, în mijlocul acestei desolări, se ivește un element mai dătător de nădejdi: Românii. Alături de Șvabi locuiesc Românii, cu o conștiință națională și politică mai înaintată. Ei țin întru-niri în vederea viitoarelor alegeri. Acțiunea se petrece în anul 1906, când pentru întâia oară vine vestea votului universal. Și iată cum descrie autorul o scenă electorală, petrecută în curtea unui preot:

— Incepe sfātuirea. Dr. Traian Pop, candidatul la deputație, e plin de încredere. El e deplin convins de viitorul poporului său și de cauza comună a naționalităților în Ungaria. Trebuie să avem însă răbdare, să lucrăm în școală și în biserică, pe terenul social și cel economic. Surparea clădirii fantastice trebuie să urmeze și generația noastră viitoare va vedea încă acest fapt. Chiar și cei mai de seamă bărbați ai maghiarilor au recunoscut, că Ungaria nu este un stat național, ci poliglot și așa trebuie să fie. Deak ne-a dat legea de naționalități, pe care cei de astăzi sunt prea lași ca s'o revoace, dar destul de îndrăzneți ca s'o încalce în fiecare zi. De-ar ști Suveranul nostru ce tari suntem! Ne-ar chema pe noi, pe Români, Germani, Sirbi și slovaci, ca să-i fim sprijin al tronului...

— „Suveranul știe și ne-a și chemat“, — zise un preot tinăr cătră Dr. Traian Pop. „N'ai auzit că e vorba să se introducă votul universal, și în Ungaria?“

— „Imi pare bine — continuă Pop — că înțelegeți astfel votul universal, ca o dorință a M. Sale. Acum să vedem ce-o să ne facem, când vom primi acel drept“.

Alături, învățătorul satului întinsese niște tabele și făcea socoteli cu prognosticuri asupra viitoarelor alegeri... „Fără Șvabi — zice el — n'o să ajungem nici odată la putere în cercurile noastre. Ori-cum ai socoti censul, ei sunt în majoritate, — tot astfel dacă noua lege se va întocmi după cunoștința de limbi a cetățenilor.“

Numai o alianță cu danșii ne poate ajuta. Sau propun ei un candidat german și-l votăm, sau votează și danșii pentru candidatul nostru...

„Foarte bine — zise Traian Pop — dacă acel candidat german este gata să intre în partidul naționalităților, alegeți-l, căci de germani avem nevoie în partidul nostru. Un german de valoare ne-ar fi chiar mai binevenit într'un cerc mixt.“

— Ah, mamă! — îi tăia vorba Vera, nerăbdătoare.

Popa Ignat se așeză pe un scaun lângă pat și răsă:

— Așa? Va să zică n'ai nimic? — întrebă el batjocoritor.

— Tată — zise Vera cu asprime, ridicându-se în pat — știi prea bine cât vă iubesc și pe tine și pe mama. Dar... Ei, puțină jale în suflet... Va trece. Zău, duceți-vă mai bine la culcare căci și mie mi-e somn. Și mâne sau într'altă zi vom stă de vorbă.

Preotul sări în sus atât de repede, încât scaunul se lovi de perete și luându-și femeia de braț, îi zise:

— Hai!

— Verico!

— Hai odată când îți spun! — strigă preotul. Dacă a uitat ea pe Dumnezeu, ce-i mai suntem, ce-i mai putem fi noi?

Și aproape cu deasila scoase afară pe Olga care murmură cu obidă, scoborând scările: „Asta-i isprava ta, părinte! Tu ai adus-o în halul ăsta. Tu să-i tragi păcatele! Oh, nenorocita de mine“.

Și ea începuse să plângă, clipind des din ochi. Nu vedea scările și pășia ca și cum treapta ce urmă ar fi fost o prăpastie în care s'ar fi aruncat bucuroasă.

Dați-ne zece deputați șvabi din Banat și prin ei vom atrage noi și pe Sași, cari astăzi merg cu guvernul, pentru că li-se acordă câte-va drepturi excepționale. Socotind apoi și pe Sirbi și Slovaci, partidul naționalităților va număra vre-o 80—100 de deputați, ori-cât de necinstite ar fi alegerile. Iar cu un număr de deputați atât de însemnat vom înfrânge cele mai șoviniste concepții ale „idolilor“. Da, fraților, avem nevoie de germani, căci câtă vreme ei merg cu Maghiarii, nu suntem siguri de cauza noastră“...

D-l Müller-Guttenbrun pledează deci cu multă căldură pentru alianța naționalităților și pentru o strinsă legătură cu Șvabii, despre cari speră că în curând se vor deșteptă și se vor alipi la politica anti-șovinistă. Aceasta este și ideea conducătoare a cărții, iar pe de altă parte se arată starea politică și morală din tabăra adversă, maghiară.

Epoca lui Fejerváry și Kristoffy, inițiatorul sufragiului universal. Politica țării trece prin o criză din cele mai grave. Kossuthismul începe a se lăfăi pe toată linia și împreună cu el se deslănțue ură înverșunată împotriva a tot ce e vienez, austriac și împărătesc. Pornirile aceste primejdioase, eforturile aceste pentru obținerea independenței, cererile îndrăznețe pentru naționalizarea armatei, autorul știe să le zugrăvească foarte viu. Și tot atât de sugestiv știe să prezinte destrăbălarea cercurilor politice maghiare, în cari un om ca Polonyi (în roman Polonyi poartă numele Dr. Boldoy) nu se dă îndărăt dela nici o faptă necorectă, căci întrebunțează până și femei stricate pentru împlinirea scopurilor sale. E o stare de miserie socială și de zăpăceală politică, care se termină, pe cum se știe, cu înfrângerea singurului guvern mai democratic și cu aducerea la putere a monstruoasei coaliții de astăzi.

În tot timpul acesta autorul își îndreaptă privirile spre Viena. Un capitol special e intitulat *Wann steigt der Kaiser zu Pferde?* Când se va urcă Suveranul călare, pentru a se pune în fruntea popoarelor sale credincioase? De-acel, dela Suveran și dela Moștenitorul de coroană așteaptă el salvarea. Și această salvare

Din acea zi preotul nu mai vorbi de loc cu fata lui și ea părea a nu băga de seamă aceasta. Ca și până atunci, ea stă în pat sau mergea în sus și'n jos prin odaia ei, frecându-se la ochi cu podul palmei ca și cum i-ar fi dat ceva încă. Și, strânsă între aceste ființe tăcute, de felul ei miloasă și veselă, preoteasa trăia singură și părăsită, nemai știind ce să facă ce să spue.

Vera se ducea uneori și la plimbare. La o săptămână după convorbirea aceia, fata plecă de acasă ca de obicei și nu se mai întoarse în viață: se aruncase sub roțile unui tren care o făcuse praf.

Însuși preotul o înmormântă. Preoteasa nu putu veni la biserică: la vestea morții ficei ei o lovise damblaua. Paralizată de mâini, de picioare și de limbă, ea stă în pat, pe când în clopotnița de alături se trăgeau clopotele de înmormântare. Ea auzi apoi cum eșia lumea din biserică, auzi cântările prohodului pe sub ferestrele ei și vră să ridice mâna spre a-și face cruce, dar mâna n'o ascultă. Vră să zică: „Adio, Verico!“ dar limba îi încremenise în gură, uriașă, grea ca sute de oca de plumb. Ci înfățișarea ei eră atât de senină și liniștită, încât ori-cine ar fi văzut-o, ar fi crezut că se odihnește, că doarme. Numai ochii îi erau deschiși.

(Urmează).

Trad. de C. Sandu-Aldea.

— zice el — nu poate să întârzie mult, deoarece maghiarii au ajuns la o adevarată beție de ei înșiși și nu mai cunosc margini în antidinasticismul lor. Este cu neputință ca dinastia să se mai razime multă vreme pe acest conglomerat șovinist și, în mod firesc, ea va trebui să facă apel la naționalități. În consecință d-l Müller-Guttenbrun îndeamnă la răbdare și la luptă pregătitoare. Sfârșitul cărții lui este așa zicând un sfat dat tuturor nemaghiarilor de-a se alipi cu credință de Tron, de-a fi cu deplină încredere în familia domnitoare, în armata unitară și în dreptatea cauzei lor. „Căci suveranitatea națională a unei singure rase, va trebui să piară în curând“. Fi-rește, autorul își dă seama cât de grea este așteptarea și cât de măhnite sunt popoarele nemaghiare, pentru că nu se mai ivesc semnele bune din Viena și că Suveranul a încredințat conducerea țării unui guvern kossuthist. Dar, zice el, „Suveranul nu putea altfel; a trebuit să procedeze pe cale constituțională, dar scopul Lui e destul de transparent și naționalitățile ar trebui să vadă că politica întregă a Coroanei le este favorabilă“. Și — unire, unire între naționalități, aci zace forța!

Această idee d-l Müller o desvoaltă pe larg în capitolul din urmă, insistând mai ales asupra politicii săsești, pe care o condamnă. Merită să reținem această pagină:

„Abia acum îmi dau seama de greutatea cestiunei naționalităților. Aci fiecare neam își are interesele sale. Sunt o grămadă de puncte cari ne deosebesc. Dar sunt și de-acele cari ne unesc pe toți și pe acele trebuie să le căutăm. Așa de pildă executarea strictă a legii naționalităților este o cauză comună, pe care va trebui s'o îmbrățișem cu toții. Eu înțeleg prea bine pe amicii mei Sași. Dar din punctul de vedere al moralei superioare n'au dreptate. Politica lor e poate, necesară, dar e egoistă. Este poate, națională, dar națională-săsească, nu germană. Căci dacă ar voi să se pună în fruntea tuturor germanilor din Ungaria, ei ar avea la spatele lor vre-o două milioane de suflete... dar, vezi că nu îndrăznesc. Pentru-că ei sunt Sași și nu sunt Germani... Ear asta nu vrea să fie o condamnare din parte-mi, ci purul adevăr. Așa au devenit Sașii în străinătate, în lupta lor de șapte veacuri cu cei ce-i înconjoară. Ei au o admirabilă organizație și sunt prudenți. Eu însă nu văd o scăpare a elementului german în Ungaria, dacă tânăra generație a Sașilor nu se va ridica peste orizontul îngust al celorlalți și nu se va alia cu Șvabii. Câtă vreme Sașii rămân într'un partid maghiar și se mulțumesc cu această oală cu carne, nimeni în Europa nu va crede că în Ungaria există o cestiune germană. Am conștiință dureroasă, că Germanii din Ungaria sunt perduți, dacă celelalte naționalități nu-i vor scăpa dela moarte“.

O inimă caldă de german și un om politic cu pătrundere vorbește în aceste pagini. Sfaturile d-lui Müller sunt de absolută actualitate și nu avem destule cuvinte bune pentru dragostea ce-o arată distinsul scriitor cauzei noastre.

Romanul, care, neapărat, își are și partea sa literară, merită toată atenția și cine trece prin Viena va face bine să și-l procure.

Scandalele din Germania. Ziarele prietene lui Harden, acuză pe principele de Eulenburg că a provocat sau grăbit, prin calomniile sale, moartea lui Pierson, directorul operei regale. Aceste ziare invocă mărturia contelui Hochberg, fostul intendent general al teatrelor regale, și pe a prințului Dohna Schlobiten, cari au apărut, împotriva lui d'Eulenburg, cinstea răposatului.

Instrucția gratuită.

Ministrul de culte și instrucțiune publică, contele Apponyi, a depus pe biroul Camerei deputaților două proiecte de legi noi. Unul țintește la introducerea instrucției gratuite în școlile elementare, celălalt tinde să creeze baze mai solide pentru instrucția economică (școlile de repetiție).

Fără îndoială, proiectul despre instrucția gratuită e de cea mai mare importanță pentru stat și cetățenii lui, punând capăt unei anomalii izbitoare: statul a proclamat de mult principiul obligativității instrucțiunii fără să țină, însă, seamă dacă cei obligați să cerceteze școlile au și mijloace materiale de-a implini acest obligament, care impune părinților elevilor sarcini materiale grele (didactru, taxe de înscriere, etc.)...

Noul proiect de lege al ministrului nostru de culte urmărește scopul de a scăpa părinții elevilor de această povară, de multeori insuportabilă, și dela 1 Septembrie 1908 instrucția elementară e gratuită în toate școlile elementare de stat, dela 1 Septembrie 1910 (câteva luni după ce a intrat în vigoare legea școlară XXVII din 1907) și în școlile elementare confesionale și comunale.

Dacă noua reformă școlară a ministrului nostru de culte și instrucție publică ar urmări numai această tendință; dacă n'ar ținti decât la repararea unui păcat vechiu și la împlinirea unei datorii sociale ce o are statul față de cetățenii săi, — proiectul nou ar trebui să-l salutăm și noi cu bucurie nefățărită; mai ales noi naționalitățile cari, lipsiți de sprijinul statului, trebuie să ne susținem instituțiile culturale din propriile puteri, angajate în nenumărate părți.

Noua reformă școlară urmărește, însă, și o tendință „națională”; e chemată să „consolideze sistemul de garanții naționale, cari se cuprind în legea școlară XXVII din 1907” („Bud. Hp.” 2 Iunie).

Instrucția gratuită, evident, va reduce veniturile școlilor elementare confesionale și comunale în mod considerabil. Statul va restitui, prin urmare, pierderea aceasta a școlilor, — însă numai a școlilor cari se vor conforma condițiilor stabilite în legea școlară XXVII din 1907, căci numai pe această cale îi va fi cu putință statului „să termine cu școlile anti-naționale, al căror patriotism nu e mai presus de orice îndoială” („Bud. Hp.” 2 Iunie). Noua reformă e dară numai o completare a legii școlare din 1907 și face pendent ajutorul de stat dela sporul ce-l vor dovedi școlile în ce privește instrucția limbii maghiare. Chiar de aceea se și declară în noul proiect, că legea, în ce privește școlile confesionale și comunale, va intra în vigoare numai la 1 Septembrie 1910, când va fi expirat termenul de 3 ani ce li s'a dat acestor școli pentru a se conforma legii din 1907.

Așadar, o instrucție gratuită — condiționată; o instrucție gratuită, care nu urmărește exclusiv numai tendințe culturale ci, înainte de toate, se pune în serviciul politicii de maghiarizare.

După-ce noua lege va intra în vigoare, certificatele școlare se vor redacta, la toate școlile elementare, prin urmare și la cele românești, numai în limba maghiară; registrele despre aceste certificate, de-asemenea, se vor redacta în limba maghiară și numai în mod auxiliar se va putea folosi, paralel, și limba de propunere a școlii.

Dintre aceste două proiecte, proiectul despre instrucția gratuită se va lua în discuție — și, cu siguranță, va fi adoptat de majoritatea Camerei — încă înainte de vacanțele parlamentare de vară. Al doilea proiect se va lua în discuție numai la toamnă.

Nu ne îndoim că deputații noștri vor lua parte intensivă la discuția acestui proiect și vor combate cu toată tăria argumentelor dispozițiile

lui jignitoare pentru noi, stăruiind ca proiectul să fie ceace ar trebui să fie: un proiect de lege despre introducerea instrucției gratuite necondiționate de interesele unei politici de rassă păgubitoare pentru milioanele de cetățeni de altă limbă decât limba oficială a statului.

Statul, proclamând principiul obligativității instrucției, a fost dator să poarte grijă și de cei cari n'au mijloacele de-a putea implini acest obligament. N'are, însă, dreptul să o facă violând un alt drept deja existent, luând cu o mână ceace dă cu cealaltă.

Instalarea protopopului Dr. Joan Stroia.

În Sibiiu, centrul mitropoliei noastre s'a petrecut Dumineca trecută o rară festivitate bisericască.

Încă des de dimineață se putea observa o mișcare neobicinuită în jurul bisericii catedrale frumos decorată.

Pe balconul din afară eră așezată o tablă cu inscripția din frunze de stejar „*Bine ai venit*”.

La 8 oare a sosit miliția cu muzica militară și a azistat la slujba de dimineață și la predica protoprezbiterului P. Boldea, iar la 9^{1/2} oare conform programului satorit, a fost invitat dela locuința sa protopopul Dr. Stroia prin delegații comitetului parohial P. Cosma, I. de Preda și Victor Fincu și de ai comitetului protopresbiteral Dr. Atanasiu Marienescu, P. Lucuța și Dimitriu Cuntuau.

Delegația comitetului și sinodului protopresbiteral al Săliștei compusă din domnii Petru Dragits, Dr. Comșa, Petru Comșa, Ioan Banciu, Constantin Herta, Nicolae Hențu, Dumitru Romănescu, Ioan Oțoiu, Ioan Manta, Ioan Hanzu și Dumitru Lăpădat au petrecut pe fostul lor protopop până la biserica catedrală, unde au luat loc împreună cu profesorii seminariali, cu reprezentanții din Rășinari, reprezentanții confesiunii gr.-cat. protop. Togan, Arceniu Bunea, Emil Verzar și Dr. Dan, învățătorii tractuali, reuniunea de agricultură, reuniunea meseriașilor, comitetele parohiale din suburbiile Sibiiului și toți preoții tractuali afară de 2 impedecați prin morb dela acest act festiv, cum și mulțime mare de domni, dame și de popor sosit din comunele apropiate, Gușterița, Turnișor, Bungard, Slimnic etc.

La serviciul divin a celebrat asessorii Voileanu, Dr. Cristea și protopopul Dr. Ioan Stroia cu diaconul ceremonial Dr. Stan, iar corul mixt de domni și dame sub conducerea profesorului Timoteiu Popovici a dat răspunsurile liturgice.

Biserica catedrală de astădată s'a dovedit că nu e prea mare pentru ocaziuni festive ca și aceasta.

La sfârșitul liturgiei, asessorul Voileanu a rostit vorbirea de introducere, asessorul Dr. Cristea a citit decretul arhiepiscopului, prin care se dă protopopului jurisdicție asupra credincioșilor din parohia Sibiiu-cetate și protoprezbiterat.

Și acum a venit punctul de forță al programei, cuvântarea noului protopop care cu voce puternică, prin o vorbire program foarte răușită a stăruiat asupra problemei și chemării bisericii și a preotului român, ca slujitor al bisericii naționale. Cuvântarea aceasta sperăm să o putem publică întreagă într'unul din numerile viitoare ale foii noastre.

Terminând vorbirea corul a intonat „Mulți ani trăiască”. În acest moment înălțător, I. P. S. Sa d-nul arhiepiscop din scaunul arhieresc a adresat cuvânt de mulțămită lui Dumnezeu, că, biserica catedrală și tractul Sibiiului au primit un vrednic păstor și conducător și felicită atât pe protopopul, cât și parohia și protopresbiteratul pentru alegerea prea nimerită în persoana noului introdus. Corul iarăș a intonat la adresa capului bisericii un întreit „mulți ani trăiască” și cu aceasta s'a terminat ceremonialul religios.

La oarele 12 s'a prezentat la felicitare corporațiunile arătate în programul prim sub conducerea prezenților lor, reprezentanții bisericii gr.-catolice, comitetele parohiale din comunele apropiate și pe urmă preoții și învățătorii sub conducerea protopopului Dr. I. Stroia s'au prezentat la Escelenția Sa mitropolială, ca să-i aducă cuvinte de mulțămită și rugăminte de a sprijini biserica și școala din tractul Sibiiului ca și până aici și pe slujitorii bisericii și școlii a-i lua sub părintescul scut.

I. P. S. Sa a primit preoțimea și pe noul ei șef, cu cuvinte de îmbărbătare și de părintescă dragoste.

Banchetul.

La oara 1^{1/2} s'a început banchetul, la care au participat peste 100 persoane în sala cea mare dela „Stadtpark” frumos decorată.

Primul toast l-a ridicat asessorul M. Voileanu pentru îndelunga viață și sănătate a capului bisericii noastre I. P. S. Sa mitropolitul Ioan, care toast a fost ascultat în picioare.

Al doilea toast a fost al prezidentului comit. parohial *Parteniu Cosma* pentru protopopul Dr. I. Stroia pe care l-a asigurat, de tot sprijinul în chestiile privitoare la mersul bun în parohia din Sibiiu-cetate.

Frumos a vorbit apoi Dr. M. Cristea, tot pentru noul protopop, cu care a fost coleg de studii în seminar.

Dr. I. Stroia mulțamește tuturor persoanelor distinse cari ocupă loc la masa sa și în special mulțamește prezidentului comitetului parohial d-l Parteniu Cosma, în sănătatea căruia a închinat paharul.

A mai vorbit: Dr. Bălan pentru reprezentanții confesiunii suroră, Maniu Lungu pentru asessorul M. Voileanu, care a condus tractul cu înțelepciune, Dr. Beu pentru sălișteni, la care toast a răspuns Dr. Comșa în numele săliștenilor și N. Togan în numele reprezentanților confesiunii gr.-cat. Aceste au fost toastele oficioase.

A urmat apoi un șir de alte frumoase vorbiri, între cari numărăm vorbirea Drului I. Lupaș, a protopopului Teculescu din Alba-Iulia, a asessorului N. Ivan, pentru d-l Oct. Goga, și răspunsul acestuia.

A mai vorbit părintele *Cunțanu* pentru meseriași și pentru conducătorul lor Victor *Tordășianu*, care în răspunsul său spune, că fără clasa de mijloc nu putem să facem progres la orașe și că el de aceea ș'a dedicat o parte a vieții sale în serviciul acestei clase muncitoare.

Referentul școlar *Triteanu* a vorbit pentru elementul mirean, parohul *Petrișor* pentru aceia dintre conducători, cari contribuie la luminarea clerului, ca să-și poată îndeplini misiunea nu numai în biserică, ci și pe teren economic și social.

Astfel de vorbiri frumoase instructive rar se aud și pot auzi la banchetele noastre.

La 4 oare d. a. a ridicat Dr. Stroia masa între aplauzele oaspeților săi, mulțămindu-le pentru onoarea ce i-a făcut și din acest prilej.

O grupă din cei mai de aproape prieteni au continuat în dispoziție veselă și cântări până la oarele 6 p. m. Vestitul nostru cântăreț *Isaia Popa* ne-a delectat cu frumoase doine. X.

Vaporul românesc „*Constanța*” s'a ciocnit în apropierea Lisabonei (Portugalia) cu vaporul grecesc *Mikael*.

Acesta din urmă s'a inecat, iar „*Constanța*”, deși s'a ales cu multe stricăciuni, a putut încărcă echipajul din *Mikael*. Pagubele cauzate vaporului „*Constanța*” prin această ciocnire, se ridică la aproape 50.000 lei, cari vor fi plătiți, desigur de către armatorii vasului *Mikael*, din pricina căruia s'a întâmplat ciocnirea.

VIEȚA ÎN BUCUREȘTI.

Jubileul M. S. reginei. — Muzeul de zoologie și botanică. — Concursul muzical al școalelor secundare.

Zilele acestea s-au împlinit patruzeci de ani de când a sosit în țară M. S. Regina Elisabeta. Cu acest prilej două societăți de binefacere „Obolul” și „Țesătoarea”, au sărbătorit această aniversare prin sărbători populare, date trei zile în șir în parcul „Regele Carol” fostă expoziție.

În ziua de 21 Mai, prima zi a sărbătorilor, M. S. Regina însoțită de A. S. R. Prințesa Maria, a vizitat parcul sărbătorilor, condusă fiind de un mare număr de doamne membre ale celor două societăți de binefacere.

Trăsura în care se află M. S. Regina era împodobită cu flori și verdeață și copiii școalelor primare din București o înconjurau de toate părțile. În mijlocul uralelor mulțimii trăsura regală a ajuns la Filaret. În același timp sosise la Paris și M. S. Regele.

Acolo a urmat numai decât desfășurarea a trei care alegorice, unui reprezentând „Obolul” — o femeie făcând miștisme, — altui „Țesătoarea” — o fată forțând în fața unui război la care lucra o femeie — și al treilea carul zănelor. Între aceste care erau și o mică turmă de oi cu doi ciobani cu sancile pe ei și cântând din cavale.

Grupurile alegorice bine reușite au plăcut mult Suvranilor cari au și cerut să defileze încă odată carele alegorice.

Apoi au urmat sărbătorile la care a luat parte foarte multă lume. Și trei sări de-arandul câmpul vechi expoziții a strălucit în aceeași lumină și spor de viață ca în timpul sărbătorilor jubileare de acum doi ani.

Sărbătorile și petrecerile bucureștene se țin lanț. După acele ale „Obolului” și „Țesătoarei” au venit sărbătorile date în „Parcul Oteteleşanu” Sâmbăta seara de „Vatra luminoasă”.

Și în aceeași zi, cu o deosebită solemnitate s'a făcut inaugurarea noului „Muzeu de zoologie și botanică” instalat în clădirea din capătul Șoselei, ridicată de curând, anume pentru acest muzeu.

La această inaugurare a luat parte și M. S. Regele, care a cercetat cu deamănentul toate secțiunile muzeului, frumos aranjate de d-l Dr. Antipa, directorul muzeului.

Toate școlile secundare de băieți și de fete din capitală au luat parte la un concurs muzical ce se face la câțiva ani la Ateneu.

Corul fiecărui liceu sau școală secundară de fete, execută mai multe bucăți și după ce s'au cântat bucăți corale de-ale măiestrilor de aici și de dincolo, juriul examinator a făcut clasarea corurilor.

S'au distins dintre corurile școalelor de fete, acela al „Azilelor Elena Doamna” și al „Șc. secundare de gr. II.”, iar dintre corurile de băieți au eșit mai bine acela al „Școlii normale” și al „Liceului Matei Basarab”.

Acest concurs muzical, foarte atrăgător și în același timp folositor lumii școlare care se mai înalță ceva spre lumea senină a idealului, întrecerea aceasta de a cânta cât mai bine dă foarte frumoase roade.

Ridicarea nivelului sufletesc al școlărimii, cam prea podidită de materialismul programelor actuale, înălțarea spre o lume mai senină, aceasta-i tot ce se poate face mai bine pentru stăvilirea unor apucături rele ce se observă mai ales la elementele scoase din școlile reale.

Și în același sens, mai mulți dascăli de școli secundare observând procesul trist de transformare al sufletului școlărimii, au luat inițiativa spre a întemeia o societate pentru cultivarea estetică a elevilor din școlile secundare.

În acest fel îndreptați elevii și elevele școalelor secundare spre o activitate înălțătoare lucrând toți după puteri în domeniul muzicii și desenului, e peste putință să nu se facă o îndreptare, o ridicare a nivelului lor sufletesc cam scăzut.

Dar despre aceasta voi mai avea ocazie să mă ocup când se va întemeia acea „Societate pentru cultura estetică”.

N. Pora.

Lichtenstein.

— Notițe. —

Hauf cu coloritul romantic al stilului lui, cu sentimentalitatea mișcătoare, s'a făcut nemuritor într-o povestire, inspirată din viața de lupte și de cavalerism al veacului al șaisprăzecelea.

Dar castelul zugrăvit de Hauf, castelul în care s'a stâns cel din urmă Lichtenstein, castelul în care și găsiă adăpost prințipele țării din vremea aceea, prigonit de coaliția germană și părăsit de-a lui, castelul care văzuse atâtea scene de dragoste romantică, — acela s'a prăbușit în vremuri de urgență ca toate zidurile de felul acesta. Pe temelia lui stăpânitorii de azi, rade ale familiei regale, au durat clădirea nouă pe care o avem acuma înaintea noastră. O nebunie arhitectonică castelul acesta nou, care-i va pune de atracție al Sabei întregi. Un adevărat camb ușor de rândnică spânzurat pe muchia albă a unei stânci, dedesubtul căreia se deschide prăpastia amănitoare. Și parcă ție frică pentru murea cheltuită acolo, pentru frumusețea turnurilor acestea svelte ce străpung văzduhul, ca un vânt tare le va prăbuși în prăpastie.

De altfel stăpanii, care-si petrec vara aici, nu locuiesc în ei ci în o simplă casă gospodărească durată pe pământul sigur. Numai sala de mâncare a castelului se ample din vreme în vreme de oaspeți și de voie bună. Iar după vânătorile de căprioare, vânătorii sunt aduși în chilă de băut, unde mădulele se desmoțesc după dătină strămoșască, unde conveniențele pier și femeile nu sunt admise. Iată laite de lemn la părete, scaune cu spetează, pahare, cupe și ureioare de toate formele și de toate mărimile. Pe pereți versuri anacreonice, scrise discret în franțuzește.

Trecem prin celelalte puține încăperi ale castelului, împodobite cu tablouri, busturi și vase vechi. Trecem prin sala armelor înăuntrul căreia a fost zidit creștetul stâncii, admirăm tabloul ingenios zugrăvit al orașului, care echește în toate părțile, după locul de unde l privești, trecem peste podul spânzurat, în curtea exterioară, înconjurată de ziduri, implantate în pământul sigur.

Înșin în pădurea de moșiți cu boschete de arbori, cu poieni, cu pajști, cu drumuri piernite. În săptămâna aceea se stânsese una din fetele contelui stăpân. Și înduioșată și mișcată ea după moartea unui prieten iubit cautam locurile prin care se va fi plimbat, se va fi bucurat copila de cincisprăzece ani, care n'avusese vreme să gaste din durerile lumii acesteia.

Alături de castel pe un alt pisc de stâncă privim bustul de bronz al lui Hauf. La picioarele prăpastiei se întinde valea de prăbușitură a Echajului, dincolo de care coasta se ridică de asemenea. Privim fundul neted al văii făcut roditor de revărsările din timpuri geologice ale râului. Privim grădinile, livezile și satele care se țin lanț până departe spre Nord în valea largă a Necarului. Drumurile se încemeșează ca o rețea rară de cordele albe pe un câmp verde, pătat cu florile roșii ale acoperișurilor caselor și fabricelor.

E un ținut de industrie textilă care-si are centrul în Reutlingen, orașul ce de abia se zărește pe Nekar, oraș vechi în partea lui de pe malul râului, în bisericile lui, oraș nou în cartierul lui de fabrici, în institutul lui textil care atrage tineri din toate părțile lumii.

G. C. Ionescu.

CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

Un concert religios dat de mai multe societăți corale germane din orașul nostru, a avut loc săptămâna trecută, în localul „Societății” de pe Schewis g.

Coruri mixte și orchestra au intonat bucăți religioase; Dr. Ungar bariton, și-a dat concursul sau. Aplauzele cele mai călduroase însă, le-a primit distinsa noastră cântăreță, d-na Vetaria Triteanu, a cărei frumoasă voce știe să se mlădieze tot atât de bine, în solemnele arii germane, ea și în doinele românești, pline de foc și melancolie.

Reprezentăția de gală care se va da la opera din Paris în beneficiul societății autorilor și compozitorilor dramatici francezi, promite să facă cea mai frumoasă rețetă teatrală din câte s'au făcut vre-odată.

Deși a fost anunțată pentru 11 Iunie art., la 4 Iunie, se încasaseră deja aproape 120,000 franci pentru această reprezentăție!

De altfel, nu prea au fost multe ocazii când să se intrunescă la vre-o reprezentăție trei artiști cu vestite soprana Melba, tenorul Renaud și celebrul Caruso.

În teatrul Odeon, cel dinăun unde a gustat Francois Coppée gloria rampei, s'a dat o reprezentăție în cinstea lui.

S'a jucat *Le Passant*, s'au recitat versuri și s'au cântat din poeziile lui, puse pe muzică de vestiti compozitori francezi.

Succesul a fost tot atât de mare ca și acum patruzeci de ani, când s'a dat pentru întâia oară *Le Passant*.

— Dintre cei cari au împărțit acum atâtea zeci de ani succesul piesei sale, singur Francois Coppée e mort! a exclamat la sfârșit, bătrânul director al *Odeon*-ului, Antoine.

Criticul E. W. Fischer, a publicat în Leipzig trei studii privitoare la Flaubert, inedit. Cel dintâiu e intitulat *Opere de tinerețe ale lui Gustave Flaubert*; al doilea *Tenățimna sfântului Anton* (partea a II-a a cărții cu același titlu) și apoi *Spirala, plan inedit al lui Flaubert*.

Producțiunea literară a lui Flaubert adolescent, e abundentă și foarte inegală.

El a început cu lucruri mici și numeroase, apoi a continuat să scrie mai puțin, dar s'a extins în opere mai lungi.

Începuturile lui Flaubert sunt pline de personalitatea sa, pe care din ce în ce, a cântat s'o elimine. (Oare nu el e cel mai mare dușman al așa numitei *arte personale*?)

Din ce în ce, evită lirismul și caută să dea opere impersonale; multe idei dezvoltate mai târziu de către Flaubert, trăiesc în germene, în lucrările sale de debut: ura împotrivă burghezilor și a opiniilor primite de toată lumea, regret pentru trecut, dorul de necunoscut și de țări depărtate, orgoliu, fanatică dragoste pentru arta „desinteresată” — pe la noi se zice altfel — renunțare la fericire, depărtare de lume, singurătate — și mai pe sus de toate, pesimism.

Vechea întrebare revine neconținut în încercările lui Flaubert: Ce e sufletul? Avem noi oare suflet?

E amestecul grijei filozofice, cu apucăturile romantice ce caracterizează arta tânărului Flaubert; el nu stă încă pe picioarele sale. E sfios, nu știe pe ce cale să apuce. Nu e încă marele stăpân pe sine însuși, care s'a dovedit în *Bouvard și Pecuchet*.

Deocamdată, are curajul să nu-și ascundă pesimismul. Mai târziu, întreaga sa operă e plină de pesimism și durere.

ECONOMIE.

Sinecuri la bănci.

„Revista Economică“ ocupându-se, în numărul său dela 7 Iunie n. cu dorința exprimată în articolul „Izvoare“ de d-l Osvadă — ca și la noi să fie încetățânit sprijinul ce l'ar putea da diferitele instituții culturale și băncile noastre, bărbaților vrednici, ce lucrează pe un teren ori altul pentru binele obstesc al poporului nostru — alegându-i în direcțiuni ori în comitetele lor de supraveghiere — dă expresie temerii sale că: „sistemizarea“ de sinecuri ar fi numai izvorul unor noue nemulțumiri, de care există deja destule la multe din institutele noastre de bani“.

Sprijinirea materială a bărbaților noștri vrednici o aprobă de altfel și „Rev. Econ.“, care după cum ne spune și după cum o știm în parte și noi — s'a făcut și până acum — dar în altă formă.

Scriitorul articolului „Izvoare“ nici el nu s'a gândit la o „sistemizare de sinecure, ce ar putea da motiv de nemulțumiri“.

Astfel de sprijiniri nu se pot și nu e bine să fie forțate. Ele trebuie să emaneze din aprecierea sinceră și însuflețită a celor ce conduc băncile și instituțiile noastre și care sunt în poziție să lămurească și pe ceilalți susținători ai acestor instituții despre îndatorirea cu care să impun astfel de sprijiniri, și în acest caz nu ne putem teme de noue nemulțumiri.

Dar ca aceste sprijiniri — multe puține, câte se pot face — să fie făcute cum trebuie și cui trebuie — abstrăgând chiar și dela forma cum s'ar face — credem că e bine să se dea prilej de discuție, ca să se găsească un modru potrivit ca ajutoarele să se impartă mai cu sistem, ca să fie de mai mare folos obstesc.

Asupra acestui fapt s'a insistat în articolul nostru „Izvoare“.

ȘTIRI.

Păr. Victor Șiuteu, paroh gr. or. al Cașvei, răspunzând articolului publicat în „Țara Noastră“ de par. Zehan, ne scrie, că d-sa nu e dintr'o familie decăzută, ci dimpotrivă, e vlăstar al uneia din puținele familii fruntașe din Cașva.

Cât privește pe credincioșii din parohia sa, păr. Șiuteu ne asigură, că ei sunt în număr de 220 suflete.

Dăm loc acestor informațiuni esențiale din scrisoarea păr. Șiuteu, regretând, că din lipsă de spațiu nu o putem publica în întregime.

Pentru incendiții din Poplaca a mai contribuit: d-l Gh. Const. Ghișescu, Girard, Ohio, America K 3 — Suma totală intrată până acum K 555.—

Germania și Rusia. Știrea publicată la Paris și Londra, de către foile ultra-radicală, privitoare la o convențiune personală între Impăratul Germaniei și Țarul Rusiei, nu e o noutate; de multă vreme se vorbește în Germania despre asta; această convențiune — dacă a existat — a avut în vedere marea Baltică.

Deocamdată însă, pot să fie siguri Francezii și Englezii, — că relațiunile dintre Rusia și Germania nu sunt nicidecum cordiale; aceasta o pot dovedi zările ruse, al căror ton devine din ce în ce mai germanofob...

„**Novoje Vremja**“ scrie despre vizita regelui Angliei la Țar:

„Simpatia care crește între Rusia, Franța și Marea-Britanie, e chemată să joace un rol important în cursul viitorului deceniu.

Dacă ea ar fi luat forma unei alianțe, singuri politicienii puteau să vadă un pericol, dar, tradusă în convențiuni, ea va proba că un acord al chestiunilor de interes comun, e uneori mai

avantajos decât tăcerea. În 1897 noi am opus o alianță, alteia. Astăzi, putem realiza planuri împăciuitoare identice cu ale Francezilor și Englezilor, încheiând cu chestiunile speciale ale convențiunilor sincere, cari vor duce la o apropiere generală“.

Agitațiunea universitară din Austria reînțepe, provocată de astă-dată prin închiderea universității din Insbruch, unde catolicii luaseră o atitudine amenințătoare la vestea că profesorul Wahrmund își va relua cursurile.

Dar dacă se dă astfel satisfacție catolicilor, liberalii protestează în toate părțile, la Viena, Gratz, Praga, Brünn; la Praga, cehii manifestează alături de germani.

Se vorbește de o grevă generală a studenților.

La Gratz, cursurile au fost deja suspendate.

Din toată lumea. Regele și regina Suediei, venind din Berlin, s'au oprit la Copenhaga.

— Se așteaptă la Stockholm vizita împăratului Germaniei în mijlocul verii.

— Țarul a primit la Peterhiov pe baronul Motonu, noul ambasador al Japoniei, care i-a prezentat scrisorile de acreditare.

— Incidentul ruso-persan, despre care am vorbit într'unul din numerile trecute, a fost aplanat... ca să se ivească cel turco-persan: Kurzii au trecut pe teritoriul persan, lângă lacul Urmiach.

— Camera italiană, a votat, fără discuțiune, un credit de 15,000 lire, pentru crearea unui birou internațional de igienă, la Paris.

— Ziarul *Rus* anunță că ministrul de finanțe al Rusiei ar avea intenția să emită în curând, un împrumut interior de 200 milioane ruble.

— Inginerul de mine *Hammond*, care a jucat un rol important în Transvaal, e candidat republican la viceprezidenția Statelor-Unite.

— Biroul de poștă italiană, pe care nu voia să-l aproabe Poarta la Ierusalim, a fost deschis zilele trecute.

— Un congres împotriva duelului s'a reunit zilele trecute în Budapesta, sub prezidenția d-lui Dessuffy, secretarul general al camerei noastre.

— La Namur, într'un acces de gelozie, Iosef Debinne a rănit de moarte pe Maria Egelhof

și Josef Martin și a omorit, ca răsbunare, pe un fiu al acestuia, un băiat de vr-o 15 ani.

— O barcă s'a răsturnat pe Dora, lângă Ioree, în Piemont. Din 11 lucrători câți erau în ea, șase s'au inecat.

Apel.*

Cu provocare la „Tel. Rom.“ Nr. 52/1908 toți aceia cari au absolvat studiile ped. în anul 1901—1902 școlar la seminarul „Andreian“ din Sibiu și voiesc a se ține de legământul făcut cu ocaziunea despărțirii, sunt rugați a încunoștiința pe subscrisul despre participarea lor la întrunirea colegială din 11—28 Iunie a. c.

Întâlnirea va fi precis la 9 oare din ziua numită în sala școlii de aplicație de lângă seminarul din Sibiu.

Rășinar, în 4 Iunie 1908.

Eug. Crăciun, inv.

Bibliografie.

Au apărut în editura „Minervei“:

Al. Cazaban, „Chipuri și suflete“. Nuvele și schițe. — *Ion Bârseanu*, „Dor pustiu“. Nuvele și schițe. — *C. Sandu Aldea*, Sfaturile unui plugar luminat. Cartică!. — *N. Dundreanu*, Răsplata. Nuvele. — Din altă parte primim: *Nic. M. Popescu*, Viața și activitatea dascălului de cântări Macarie Ieromonahul. Teză. Buc. 1903. O lucrare asupra trecutului muzicii bisericești, de interes pentru preoții și învățătorii noștri.

*) Toate zările românești cetite de inv. sunt rugate a reproduce acest Apel.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: LAZAR DEVAN.

În fabrica de Var din Orlat, se arde și expediază zilnic, în mare și mic, renumitul

Var de Orlat

liber de piatră și sigură.

Preț moderat, serviciu prompt și real.

I. Banciu & Co.

Orlat.

Banca de asigurare

„TRANSSYLVANIA“

— din Sibiu —

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, str. Cisnădiei, Nr. 5 (edificiile proprii).

Fonduri de întemeiere și de rezervă 2.161.399 l. cor.

asigurează în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune,

edificii de ori-ce fel, mărfuri, mobile, vite, produse economice etc.

asupra vieții

în toate combinațiile: capitale pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, de studii, rente pe viață etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent la decedare.

Valori asigurate contra incendiului:

95.816.412 — coroane.

Capitale asigurate asupra vieții:

9.882.454 — coroane.

Dela întemeiere s'au solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4.484.278-83 coroane,

pentru capitale asigurate pe viață 4.028.113-12 coroane.

Oferte și orice informațiuni se pot lua dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5, etajul I, curtea I, și la agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea-mare, dela subagenții din toate comunele mai mari.